

Tas Latweeschu lauschu draugs.

1837. 1. April.

13ta Iappa.

— Astotâ April mehnefs aptumschofees.

Ne aismirsteet, draugi, tai deenâ us wakkaru, kad pulkstens 28 minutes pehz 9 rahdihs, sawas galwas pazelt us augschu un, ja debbes tad buhs flaidra, passattih, kâ mehnefs pa mashtim sahks aptumschotees. — Raug', zaur to, ka muhsu pafaule, sawu zellu ap fauli staigadama, paschâ brihdi faules un mehnefs starpâ nahks, un mehnefs tif no faules sawu gaischibu dabbu, — zaur to notiks, ka meh, preeksch kurreu azzim faule tad jau buhs noreetuse, sawas paschas pafaules ehnu redsefim pahr mehnesi eemam. Kaut jel debbes flaidra buhtu, tad brihnodamees ween preezafimees pahr to sawadu spihdumu, ko mehnes dabhuhs; jo schi ne buhs wis, kâ laikam daschs dohma, pawissam tumfscha, bet tif tã, kâ ar farkanu glahsi apsegta. Kad pulkstens jau 18 minutes pehz 10 buhs, tad wisslabbaki warrefim raudsicht, ja tif padebbeschi ne buhs preekschâ; jo tad ta aptumschoshana wissleelaki buhs auguse. Drihs pehz tam atkal sahks masumã eet, kamehr 8 minutes pehz pulksten 11 beigfees, pawissam 1 stundu un 40 minutes stahwejuse.

J a u n a s f i n n a s.

Is Rihges. 26tã Bewrar ap pulksten' 9 wakkarã dauds mas laudis pahr wezz-tirgu staigaja un ne warreja isbrihnotees, eeraudsidami, ka weena no Kreewu naudas bohdehm wehl bija walkã un tatschu eekschã swezze ne spihdeja. Dewe sinnu polzeije, un kad schi nahze, bohdi ismekleht, tad ne zil tahf no durwim atradde us grihdi weenu leelu affins traipelki un dauds masus, kas wehl lihds bohdes ais-galdam gahje, kur pats tas firms Kreewu kohpmannis, kam bohde peederreja, ar garru nasi kallã eeksch affinim gulleja. Utnahze arri winna dehti, palihdseja polzeije pee ismekleschanas un atradde, ka leels pulks naudas trubkocht. Schahs un wehl zittas sghmes flaidri parahdija, ka starp pulksten' 7 un 8 flepkaws gan effoht eenahzis bohde, Kreewu ar nasi noduhris un nau-du issadsis. Bija arri turpatt atstahjis sawu zeppuri, pahri zimdu un weenu nehdohgu. — Zuhlin sahze polzeije pa mallu mallahm klausinagt, kamehr jau rihtã agri sinnu dabbuja no Skultes-krohga pee Jelgawas leel-zella, ka tur wakkar-wakkarã wihrs effoht sanemis zeet', kas ar ohmannu gribbejis us Jelgawu braukt, bet schim pa zellu jau tahds ne-lahga issfattijees, ka winnam nelabbas

dohmas nahkufchas. Effoht laudis arri pee winna drehbehm affins traipeklus un pee kahjas dshku wahti eeraudshufchi un, winnu beidsot fanehmufchi, arri dauds naudas pee winna usgahjufchi. Polzeije suhtija wirsneeku turp, un tas atradde, ka tas fanemis wihrs effoht no Kursemmes, 20 gaddus wezzumâ, ka tam waigs itt kâ ar naggeem eepleshis, un labba rohka un labba kahja glufchi ar wahim. Gefahkumâ wihrs isteize, ka ohrmannis zellâ winnam effoht uskrit-tis, winnu gribbedams nokaut; bet pehz fazzija, ka ohrmannis winnu flubbina-jis, Kreewu nodurt, un pats winnam pee ta palihdsejis. Bet beidsot wairs ne leedsahs, un ar gauschahm affarahm isteize, ka winsch weens pats, jitteem zil-wekeem ne sinnoht, scho nedarbu effoht padarrijis, fahrdinahts zaur to, ka tai paschâ deenâ no rihta tur bijis bohde un pulku naudas dabbujis redseht. Wak-karâ pulkstens gan jau 7 bijis apfittis, kad winsch eegahje bohde, un ka tahds fapleshis un safists effoht, tas nahzis zaur to, ka Kreews winnam stipri pretti turrejees. — Mithais lassitajs, schauschallas tew buhs usnahkufchas, scho stahstu lassot, bet luhdsams: "pahw wissu, kas ja-farga, fargi tarwu firdi, jo no tahs iseet ta dshwiba (Sal. f. w. 4, 23.);" bet arri "no tahs firds nahk launas dohmas, shepkawibas" (Matt. 15, 19.) un tã jo prohjam.

Is Ans-bakkas pilssehtas, Wahzsemme. Tur 27tã Bewrar laudis zaur pahri stundahm dabbuja pee debbes raudsht leekas faules. Pehz puffedenas ap pulksten tscher, pa deenas-widdus pufsi, faulei pa kreisu rohku, rahdijahs ta pirma un spihdeja gan lihds 20 minutes, spohschi un jauki mirdsedama kã warrawihkfne. Tik ka schi bija isgaisufe, rahdijahs ta ohtra pa labbu rohku, faulei pa seemela pufsi. Schi bija tikpatt jauka, kã pirma, un arri spihdeja tikpatt ilgi. Pa wissu scho laiku faulei wissapfahrt tahdi garri, pagaischi, balti starri isfchahwahs, kahdi daschreis pee seemela blahsmas eerang. Wehl pulkstens ne bija pee, tad scheem starreem pa abbeem fahneem drufzin kã warawihkfne fahze spihguloht un tã weenâ gabbalâ mirdseja, lihds faule dewahs noreeteht. Pee noreeteschanas paschas debbes ne mas ne bija farkana, bet isfkattijahs twaikaina. Mehnes to wakkaru bija itt kã ar patumschu glahsi preekschâ. (Luhk' Latw. dr. 1835. 20tã l.)

Is Perseru semmes, Uhsia. Schai semme, us wakkara pufsi, irr leela pilssehta, kurrar wahrs: Laurus, un kurrar wairak kã 100,000 eedshwotaji. Tur Janwar-mehnesi wissi laudis warren istruhkabs, kad winnu swaigsnu raudsitaji, kas tur wehl arween ar tahdahm leekahm isdohmaschanahm kaujahs, fahze fluddinaht, ka winnu pilssehta pehz ihfa laika bes scheloschanas zaur tahdu lihdsigu semmes trihzeschanu tiksoht pohstita, kahda jau preeksch 60 gaddeem turpatt neganti effoht plohsijufees. Jo wairak tee gudri to fluddinaja, jo plahzi tee wezzi laudis tahs breefmas sinnaja isstahstih, ko paschi winnâ laikâ mallu mallâs effoht redsejufchi. Nabbagu lautini, aplam tizzedami, ko winnu swaigsnu raudsitaji teem pahw nahkamahm breefinahm fluddina, pa leeleem bareem bailigi aisbehgufchi is pilssehtas un pa lauku un meschu taggad fahk ap-paksch telteem dshwoht. Warr fazzih, ka no desmit zilwekeem dewin aisbeh,

gusch. Bet behgusch no wilka, frittusch us laheschu; jo drehgnâ laifâ laukâ dshwojohr, jo deenas jo leelaks pulks ar niknu drudsi apfehrg un aiseet.

• **Tahs ihfas sinnas par muhsu pasauli jeb semmi 10tais gabbals.**
 Eeksch kalneem dauds derrigas un arri lohti dahrgas leetas atrohd. Tur irr dselse, kappars, swins, alwa, sudrabs, selts un lohti spihdoschi afmini, par kurreem dauds naudas malka, un no kurreem tas, fo sauz: dimants, tas wissu dahrgakais. Arri sehveli, sabli, semmes ohgles un dauds zittu wehl tur useet. — Kur kalni, tur laudis eeksch kalneem bedres un gangus taifa, ahra zirsdami woi dselsi, woi kapparu un zittu, fo tur atrohd un kas zilwekeem derrigs. Daudsreis tahdi gangi leelôs dsikkums un lohti garri. Sinnams, ka tur zittadi ne warr strahdahr, ka tik pee ugguns. Tohs laudis, kas scho darbu strahda, sauz par kalnu-kaudim, un tee tahdi, kas us to ihpafsch mahziti. Daschureisi no Wahzsemmes kahdi no tahdeem laudim pee mums atnahk, un pa muhsu semmi ka musikanti apfahrt staiga. Winni melnâs plaschâs drehbês gehrbti un ar ahda sfohstelehm, bet schahs winneem ne preekschâ, bet palkatâ. Winnu darbs, kad winni kalnds strahda, gan gruhts darbs, un tas nam wis retti, ka leela nelaipe pee tahda darba noteek. Tee gangi daschureis ar afmini- neem un semmi sagahschahs, un strahdneekus, kas tur eekschâ, dshwus aprohk. Woi arri uhdens fur no kahdas weetas straumê isfchaujahs un winnus applihzina. — Eeksch juhraz tapat ka wirs semmes irr kalni un leijas, un tapeh; tur weetahm seklums un weetahm leels dsikkums. Kur kalni juhra, tur seklums, un schè un tur arri kalnu galli no uhdens ahra stahw. Wissadas swis un daschadi uhdens-swehri juhraz dsikkums, un daschi tahdi tik leeli, ka, kad winnus noferer un winnu garrumu grihb ismehroht, tas ar affes-fohku ja mehro. Tur arri useet daschadus gleemeschus. Zitti tahdi, ka winnu eekschas us ehshanu derr, un teem, kas to ehst eeraddusch, lohti gahrbi, ka prohti tee, kurkus sauz: austerus; zitti tahdi, ka eeksch winneem tohs jaukus un dahrgus firminus atrohd, kurreem wahrds: pehrle. — Wirs semmes paschas, kas saufa semme sauzama, aug daschadas leetas, un dshwo un kustahs daschadi raddijumi, un zilweki dshwo gan drihs wissur, bet sinnams zittur beesaki, zittur plahnaki. Daschâs mallâs zilweki tik beesî kohpâ, ka, kad tu no weenas pilssehtas isei, tew ne waijag pahri juhdsu eet, tad tu jau atkal ohtrâ pilssehtâ; un tur starpâ wehl dauds muischas un zeemi. Daschâs mallâs atkal tew dauds deenas ja staiga, pirms kahdu zilweku buhdinu useij. — Wissi zilweki, kaut fur tee buhtu, nu gan, ka warr fazzicht, peh; sawas meefas un dwehfeles weenadi, jo wisseem tahdi paschi lohzekti un prahts un sapraschana; bet comehr peejas zilweku stakkas isfchier. Tur irr balti zilweki, pee kurreem meh; un dauds zittu tautu laudis peederr, nu fo par Kau- kasa-flakku sauz. Tur melli zilweki, kurri tee Megeri jeb Mohri irr. Tur irr dselteni, kurreem wahrds: Mongoki. Tur irr kappara-sarkani, tee tee Amerikaxeri. Tur irr bruhni, jeb ta Malaja-flakka. Teem balteem jeb tahs Kaukasa-stakkas zilwekeem irr daschadi matti: gaischi un tumfschi un arri melli, nu tâ, ka jo tumfschakus mattus atrohd, jo tahlak us pussdeenas pussi eet. Teem

melleem zilwekeem jeb Negereem, furrus arri Mohrus sanz, irr melli sprohgaini matti, eeplaffans degguns un beesas luhpas. Zeem dselteneem jeb Mongoleem melli, bet gluddeni matti, schauras masas azzis, mas degguns un beesu waigafauli. Zeem kappara-sarfaneem jeb Amerikanereem arri gluddeni melli matti, bet plaffans gihmis. Zeem bruhneem jeb Malajeem, tà fà teem Negereem melli sprohgaini matti un plaffans degguns, bet arri leela mutte. — Pehz sawas tizzibas tee zilweki zitti Kristigi, zitti Judi jeb Schihdi, zitti Muamedaneri, zitti Pagani. Kristigi zilweki eeksch daschadahm draudsehm sadraudsejuschees. Tur irr Luttera laudis, fà prohti mehsh; tur irr Repormeeri, furreu tizziba gan drihs wiffadi ar muhsu tizzibu kohpà faeet; tur irr Greekeru kristigi zilweki, pee furreem Greekeri un arri muhsu Kreemi peederr; un tur irr Rattoti. Bes schahm kristigahm draudsibahm arri wehl daschas zittas, bet masakas, ne fà tahs peeminnetas. Arri Judeem daschadas sadraudsefchanas un tee Muamedaneri dallahs eeksch diwi dallahm. Paganu tizziba pawiffam daschdaschada. Za kristiga tizziba no muhsu Runga Jesus Kristus zehlupees, un tee Judi sawu tizzibu, kas eesahkumâ pee wiffseem weenada bij, no Deewa zaur Mohsu dabbuta, fà mehsh wiffi to sinnam. Za Muamedaneru tizziba zehlahs no weena wihra, kam bij Muameds wahrâ, un kas preeksch 1200 gaddeem Araberu semmê dsihwoja. Schis fazzija, ka winsch no Deewa suhtihsh praweetis effoht, few leelu kara spehku no teem, kas winnam tizzeja, pataisija, un zittus ar warri speeda, wiina tizzibu usnemt. Paganu tizzibas zehluhschahs pehz daschadahm zilweku isdohmaschanahm. Kristigi zilweki, Judi un Muamedaneri tizz weenam Deewam, bet tà, ka kristigi zilweki sinn, ka tas weens Deews weens trihs weenigs Deews, bet Judi un Muamedaneri no ta ne ko ne sinna. Pagani sawâ tumschâ prahâ dohma, ka dauds Deewu effoht. — Pehz sawahm wallodahm atkal daschadi laudis. Tur irr, prohti: Wahzeefchi, Latweefchi, Jggauki, Kreemi, Pohli, Prantfchi un tà wehl. Katrai zilweku tautai sawa walloda, un fà lihds tuhksstosch tautas, tàpat arri lihds tuhksstosch wallodas. Bet kad nu gan daschadas flaffas, daschadas tizzibas un wallodas, tad tomehr wiffseem weens pats Deews, kaut arri dauds tuhksstoschu wiinu ne pasihst; un tas luhko us wiffseem, ka weens tehws us saweem behrneem un par winneem gahda.

.....g.

4ta mihfla.

Man ne tihst ehst, es tiffai dserru,
Un daudsreis wihau peenemmu,
Wiffwairak appaksch muzzas derru,
Bet arri zittur mahjoju.

Gan daschureisi pulku bandu
No kahda labba dschreena,
Bet to, ko dserru, tuhdat saudu
No sawa leela wehdera.

No wehdera es rihklei suhtu
Wiff to, ko esnu dabbutis,
Kaut arri flahhs un maitahsh buhtu
Eas wihns, ko esnu eedschris.

Bet slihts tas wihns, ko dohmu, newaid,
Ja labsh irr, ko pats eedschru.
Man diwfahrtiga mutte irraid,
Ut ko jums, draugeem, kalpoju. D.

Wihw drifkeht. No juhrmallas-gubbernemtu augstas waldischanas puffes:

Dr. C. E. Napier sky.